

Rettidig omhu

Af Eva Secher Mathiasen,
*psykolog og formand for
Dansk Psykolog Forening*

Anden påskedag blev en mediedag i børnenes tegn. Den dag satte TV2 nemlig fokus på børn og stress, da man bragte et interview med en børnelæge, Karen Tilma, der fortalte, at hun møder flere og flere børn, der bliver fysisk syge, fordi de mistrives, og at hun har skrevet over 150 lægeerklæringer til børn, der må sygemeldes fra timer i skolen.

– Det er børn, der kommer med mavepine, migræne, søvnproblemer, tics eller vejrtrækningsproblemer. Jeg undersøger dem for alt fra astma, allergi, levertal, nyretal, neurologiske forstyrrelser, simpelthen alt. Og der er intet fysisk, der kan forklare, hvorfor børnene har det, som de har, sagde hun.

– Men når jeg så har talt med børnene og hører, hvad de skal præstere i en almindelig hverdag, så er det tydeligt for mig, at mange børn ikke kan holde til at være i det samfund, vi har lavet i dag.

Børnelægen sætter fingeren på et ømt og vigtigt punkt. Vi har alt for mange børn og unge i mistrivsel i Danmark. Flere og flere af dem ender med at få en psykisk diagnose – i hvert fald kan vi se, at der er sket en væsentlig stigning i antallet af børn og unge med diagnoser. Men vi psykologer møder også børn i mistrivsel uden for psykiatrien. I somatikken, på landets sygehuse, oplever pædiatriske psykologer desværre også tendensen. De fortæller, at de møder flere børn med funktionelle symptomer end tidligere, med værre symptomer og dårligere funktionsniveau. Og det er virkelig skidt nyt.

Børn, der ikke trives, er skidt nyt på både det menneskelige og samfundsøkonomiske plan. For børn i mistrivsel er sårbare børn, der kan få mange store udfordringer i deres videre livsforløb. Vi ved, at mistrivsel har negativ betydning for børns indlæring. Og når børn har problemer med at lære og tilegne sig faglige og sociale kompetencer, kan det i

værste fald føre til en ond udviklingsmæssig cirkel, hvor nederlag og præstationsangst fagligt og socialt fx kan lede til selvværdsproblemer, isolation, uhensigtsmæssig adfærd og i nogle tilfælde psykiske lidelser. Alt sammen noget, der hverken er gavnligt for et godt skole- eller uddannelsesforløb eller for chancerne for senere hen at få en fod solidt inden for på arbejdsmarkedet.

Derfor er forebyggelse – og herunder tidlig indsats – en af de vigtigste grundstøjtår i at skabe de bedste opvækstvilkår for vores børn. Og for samfundet er det den langt mest fornuftige og bedste investering. Det peger forskellige studier og analyser på. Et af de toneangivende er fra den amerikanske økonom og Nobelpris-modtager James J. Heckman, der har påvist, at når samfundet investerer i tidlig forebyggende social indsats over for udsatte børn, er den økonomiske gevinst betydelig – og at gevinsten er størst, når indsatsen bliver sat i værk, mens børnene er små og stadig er i gang med udvikle sociale og ikke-kognitive færdigheder. Jo senere, der sættes ind, desto dårligere bliver 'afkastet' for samfundsøkonomien.

Analysen giver god mening. For socialt udsathed er ikke blot ulykkeligt og har store omkostninger for det enkelte menneske, det er også omkostningstungt for velfærdssamfundet – fx når vi bliver indlagt i psykiatrien, når vi skal behandles for misbrug, når vores børn og unge bliver anbragt, eller når vi står uden for arbejdsmarkedet og er på overførselsindkomst. Så jo tidligere, vi kan række børn i mistrivsel eller udsatte børn en hånd, desto bedre. Det kræver, at hånden ved, hvad den gør, og at indsatsen er videns- og erfaringsbaseret og sat i system. Og sådan er det langt fra altid.

Vi ser desværre, at der er stor forskel på, hvordan de danske myndigheder agerer, når det gælder indsatser over for sårbare og udsatte børn og unge. Nogle kommuner tilbyder angsthjælp, andre gratis psykologhjælp; nogle laver indsatser via PPR udover det rent skolemæssige, mens et besøg hos egen læge er den eneste udsigt hos andre kommuner til at få hjælp før psykiatrien. Og indsatserne er ofte også både ukoordinerede, fragmenterede og mangler

sammenhæng – fx med manglende kommunikation mellem region og kommune eller med manglende koordinering og kommunikation på tværs mellem de forskellige sektorer, som barnet og dets familie er i berøring med: Social-, sundheds- og uddannelsessektoren. Det skyldes bl.a., at vores system ofte er bygget op omkring de enkelte funktioner og ikke omkring det enkelte barn.

Resultatet giver sig selv: Når sammenhængskraften i indsatsen ryger, går det ud over kvaliteten i og effekten af den samlede indsats. Nogle gange ligefrem med den risiko, at man i stedet for at hjælpe barnet kommer til at forværre problemet.

Derfor skal vi begynde at se på sammenhængen i den forebyggende indsats, hvis vi vil hjælpe vores sårbare børn. Der skal kort sagt være en klar, rød tråd gennem indsatsen fra det øjeblik, vi registrerer, at et barn har brug for støtte og hele vejen igennem forløbet. Fagfolk på tværs af sektorer er nødt til at arbejde systematisk sammen med udgangspunkt i det enkelte barn og dets behov. Men vi skal naturligvis også systematisere indsatsen langt tidligere – børn, der mistrives og måske sygemeldes fra skole, skal have professionel psykologisk og socialfaglig støtte frem for en sygemelding fra lægen. Vi skal sikre, at barnets trivselsproblemer ikke 'individualiseres' i skolen og lægges over på det enkelte barn, men i højere grad ses i sammenhæng med barnets øvrige liv, dets relationer og fx gruppedynamikken i klassen. Blot for at give nogle eksempler.

Heldigvis er der allerede politisk lydhørhed. Folketingets satspuljeforlig fra 2016 har igen taget fat på arbejdet med at lave såkaldte forløbsprogrammer for blandt andet børn med psykiske lidelser, mens regionerne har fokus på sammenhæng i forebyggelse. Det er et godt og vigtigt skridt på vejen. Men skal det store potentiale i tidlige indsatser, der er kernen i James J. Heckmans analyse, forløses fuldt, skal vi gå meget grundigt til værks. Og det er vi nødsaget til. For vi går imod et samfund i fremtiden, der vil byde på store udfordringer med både demografiske forandringer, et velfærds-samfund under pres og en grundlæggende omstilling af arbejdsmarkedet i kølvandet på robotter, kunstig intelligens og den såkaldte fjerde industrielle revolution, som vil betyde store forandringer for, hvordan hverdagen ser ud for de fleste. Borgerne i det samfund er dem, der er børn lige nu. Også de sårbare og udsatte børn. ●

Leder

P

Psykologernes
fagmagasin

Nr. 5 | 2017 | 3. årgang

Magasinet udgives af Dansk Psykolog
Forening og udkommer 12 gange om året.
Medlem af Danske Medier

Dette nummer: 23. maj
Næste nummer: 13. juni

Redaktion

Ulrikke Moustgaard, redaktør
Henning Due, journalist
Heidi Strehmel, bladsekretær/annoncer
Ansvarshavende ifølge medieansvarsloven:
Claus Wennermark
Kontakt: p-magasin@dp.dk

Dette nummer

Forside: Sara Galbiati
Trykplag: 11.068
ISSN 2445-6322: P (print)
ISSN 2445-6330: P (online)
DK ISSN: 0901-7089
Design og layout: e-Types
Tryk: Jørn Thomsen Elbo A/S

annoncer

Job- og produktannoncer:
DG Media
T: 3370 7694
epost@dgmedia.dk
(skriv "P-magasin" i emnefelt)

Rubrikannoncer

Heidi Strehmel, bladsekretær
T: 3525 9706, p-magasin@dp.dk

annoncedeadlines

Nr. 6: 4.5 (produktannoncer) & 18.5 (job-
og rubrikannoncer). Udgivelse: 13.6
Nr. 7: 31.5 (produktannoncer) & 19.6 (job-
og rubrikannoncer). Udgivelse: 11.7
Nr. 8: 13.7 (produktannoncer) & 31.7 (job-
og rubrikannoncer). Udgivelse: 22.8

Abonnement

1.385 kr + moms
p-magasin@dp.dk

Udgiver

Dansk Psykolog Forening
Stockholmegade 27
2100 København Ø
T: 3526 9955
www.dp.dk

Trykt med vegetabiliske farver på
miljøgodkendt papir.

Artikler i P udtrykker ikke nødvendigvis
Dansk Psykolog Forenings synspunkter.

